Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
RIMVYDAS NORKUS
της 8ης Μαΐου 2025 [1]

Υπόθεση C-315/24

Nestlé Sverige AB
κατά
Miljönämnden i Helsingborgs kommun

[αίτηση του Högsta förvaltningsdomstolen (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Σουηδία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Προσέγγιση των νομοθεσιών – Ασφάλεια των τροφίμων – Τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς – Απαιτήσεις πληροφόρησης – Πρόσθετες υποχρεωτικές ενδείξεις – Ειδικές απαιτήσεις σχετικά με την υποχρεωτική διατροφική δήλωση – Απαγόρευση επανάληψης στην επισήμανση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στη δήλωση αυτή»

1. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο για πρώτη φορά την ευκαιρία να ερμηνεύσει τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τις πρόσθετες υποχρεωτικές ενδείξεις όσον αφορά την επισήμανση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1169/2011

2. Η αιτιολογική σκέψη 41 του κανονισμού (ΕΕ) 1169/2011 [2] έχει ως εξής:

«Για να ανταποκρίνονται στον μέσο καταναλωτή και να εξυπηρετούν τον ενημερωτικό σκοπό για τον οποίο προορίζονται, λαμβανομένου δε υπόψη του σημερινού επιπέδου γνώσεων για το θέμα της διατροφής, οι παρεχόμενες διατροφικές πληροφορίες θα πρέπει να είναι απλές και εύκολα κατανοητές. Η αναγραφή των πληροφοριών για τα τρόφιμα εν μέρει στο κύριο οπτικό πεδίο, κοινώς γνωστό ως “εμπρόσθιο μέρος της συσκευασίας”, και εν μέρει σε άλλη όψη της συσκευασίας, παραδείγματος χάριν στο “οπίσθιο μέρος της συσκευασίας”, θα μπορούσε να δημιουργήσει σύγχυση στους καταναλωτές. Συνεπώς, η διατροφική δήλωση θα πρέπει να

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[2] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής (ΕΕ 2011, L 304, σ. 18, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 266, σ. 7).

αναγράφεται στο ίδιο οπτικό πεδίο. Επιπλέον, σε προαιρετική βάση, τα πιο σημαντικά στοιχεία των διατροφικών πληροφοριών μπορούν να επαναλαμβάνονται στο κύριο οπτικό πεδίο, με σκοπό να μπορούν οι καταναλωτές να βλέπουν εύκολα τις ουσιώδεις διατροφικές πληροφορίες όταν αγοράζουν τρόφιμα. Η ελεύθερη επιλογή ως προς τις πληροφορίες που θα μπορούσαν να επαναλαμβάνονται ενδέχεται να δημιουργεί σύγχυση στους καταναλωτές. Είναι επομένως αναγκαίο να διευκρινισθεί ποιες πληροφορίες μπορούν να επαναλαμβάνονται.»

3. Το άρθρο 9 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κατάλογος υποχρεωτικών ενδείξεων», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Σύμφωνα με τα άρθρα 10 έως 35 και με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο, είναι υποχρεωτική η αναγραφή των ακόλουθων ενδείξεων:

[…]

ιβ) διατροφική δήλωση.»

4. Το άρθρο 30 του εν λόγω κανονισμού, σχετικά με το περιεχόμενο της διατροφικής δήλωσης που προβλέπεται στο ως άνω άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο ιβ′, ορίζει στις παραγράφους 1 και 3 τα εξής:

«1. Η υποχρεωτική διατροφική δήλωση περιλαμβάνει τα ακόλουθα

α) ενεργειακή αξία και

β) ποσότητες λιπαρών, κορεσμένων, υδατανθράκων, σακχάρων, πρωτεϊνών και αλατιού.

[…]

3. Αν η επισήμανση ενός προσυσκευασμένου τροφίμου προβλέπει την υποχρεωτική διατροφική δήλωση της παραγράφου 1, οι κάτωθι πληροφορίες μπορούν να επαναλαμβάνονται σε αυτήν:

α) η ενεργειακή αξία ή

β) η ενεργειακή αξία μαζί με τις ποσότητες σε λιπαρά, κορεσμένα, σάκχαρα και αλάτι.»

5. Υπό τον τίτλο «Έκφραση ανά 100 g ή ανά 100 ml», το άρθρο 32, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Η ενεργειακή αξία και η ποσότητα θρεπτικών ουσιών που αναφέρονται στο άρθρο 30 παράγραφοι 1 ως 5 εκφράζεται ανά 100 g ή ανά 100 ml.»

6. Κατά το άρθρο 33, παράγραφοι 1, 2 και 4, του κανονισμού 1169/2011:

«1. Στις κάτωθι περιπτώσεις, η ενεργειακή αξία και οι ποσότητες θρεπτικών ουσιών που προβλέπονται από το άρθρο 30 παράγραφοι 1 έως 5 μπορούν να εκφράζονται ανά μερίδα και/ή ανά μονάδα κατανάλωσης, που αναγνωρίζονται εύκολα από τον καταναλωτή, υπό τον όρο ότι η χρησιμοποιούμενη μερίδα ή η μονάδα ορίζεται ποσοτικά στην ετικέτα και ότι δηλώνεται ο αριθμός των μερίδων ή μονάδων που περιέχονται στη συσκευασία:

α) επιπλέον της μορφής έκφρασης ανά 100 g ή ανά 100 ml που προβλέπεται στο άρθρο 32 παράγραφος 2·

[…]

2. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 32 παράγραφος 2, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 30 παράγραφος 3 στοιχείο β), η ποσότητα θρεπτικών ουσιών και/ή το ποσοστό των προσλαμβανόμενων ποσοτήτων αναφοράς που καθορίζονται στο μέρος Β του παραρτήματος XIII μπορούν να εκφράζονται σε βάση ανά μερίδα ή ανά μονάδα κατανάλωσης μόνο.

Όταν οι ποσότητες των θρεπτικών συστατικών εκφράζονται σε βάση ανά μερίδα ή ανά μονάδα κατανάλωσης μόνο, σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, η ενεργειακή αξία εκφράζεται ανά 100 g ή ανά 100 ml και σε βάση ανά μερίδα ή ανά μονάδα κατανάλωσης μόνο.

[…]

4. Η χρησιμοποιούμενη μερίδα ή μονάδα αναγράφεται πολύ κοντά στη διατροφική δήλωση.»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 609/2013

7. Κατά την αιτιολογική σκέψη 24 του κανονισμού (ΕΕ) 609/2013 [3]:

«Ο [κανονισμός 1169/2011] προβλέπει γενικές απαιτήσεις επισήμανσης. Αυτές οι απαιτήσεις επισήμανσης θα πρέπει, κατά γενικό κανόνα, να ισχύουν για τις κατηγορίες των τροφίμων που καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό. Ωστόσο, ο παρών κανονισμός θα πρέπει επίσης να προβλέπει πρόσθετες απαιτήσεις ή παρεκκλίσεις από τον [κανονισμό 1169/2011], όπου αυτό είναι αναγκαίο, προκειμένου να επιτευχθούν οι ειδικοί στόχοι του παρόντος κανονισμού.»

8. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο ζ’, του ως άνω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«[…] ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

[3] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, για τα τρόφιμα τα οποία προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά και για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, και ως υποκατάστατα του συνόλου του διαιτολογίου για τον έλεγχο του σωματικού βάρους και για την κατάργηση της οδηγίας 92/52/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 96/8/ΕΚ, 1999/21/ΕΚ, 2006/125/ΕΚ και 2006/141/ΕΚ, της οδηγίας 2009/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 41/2009 και (ΕΚ) αριθ. 953/2009 (ΕΕ 2013, L 181, σ. 35).

ζ) "τρόφιμα για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς": τροφές που έχουν ειδικά μεταποιηθεί ή παρασκευαστεί και προορίζονται για τη διαιτητική αγωγή ασθενών, συμπεριλαμβανομένων και των βρεφών, υπό ιατρική επίβλεψη· προορίζονται για την αποκλειστική ή μερική διατροφή ασθενών των οποίων η ικανότητα λήψης, πέψης, απορρόφησης, μεταβολισμού ή απέκκρισης των συνήθων τροφίμων ή ορισμένων θρεπτικών στοιχείων ή μεταβολιτών αυτών έχει περιοριστεί, υποβαθμιστεί ή διαταραχτεί, ή ασθενών με άλλες ιατρικώς καθορισμένες διατροφικές απαιτήσεις οι οποίες δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν με απλή τροποποίηση του συνήθους διαιτολογίου».

9. Το άρθρο 9, παράγραφοι 5 και 6, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«5. Η επισήμανση, η παρουσίαση και η διαφήμιση των τροφίμων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 παρέχει πληροφόρηση για την ενδεδειγμένη χρήση των τροφίμων αυτών, και δεν είναι παραπλανητική, ούτε αποδίδει σε αυτά τα προϊόντα ιδιότητες μέσου πρόληψης θεραπευτικής αγωγής ανθρώπινης νόσου και ίασης από αυτήν, ή υπονοεί τέτοιες ιδιότητες.

6. Η παράγραφος 5 δεν εμποδίζει τη διάδοση κάθε χρήσιμης πληροφορίας ή σύστασης που προορίζεται αποκλειστικά για πρόσωπα ειδικευμένα στον τομέα της ιατρικής, της διατροφής, της φαρμακευτικής ή για άλλους επαγγελματίες της υγείας που είναι υπεύθυνοι για τη φροντίδα μητέρων και παιδιών.»

Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2016/128

10. Οι αιτιολογικές σκέψεις 13, 14, 15 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2016/128[4] έχουν ως εξής:

«(13) Τα τρόφιμα για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς πρέπει να συμμορφώνονται με τον [κανονισμό 1169/2011]. Προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη φύση των τροφίμων για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να θεσπίζει τις προσθήκες και τις εξαιρέσεις από αυτούς τους γενικούς κανόνες, ανάλογα με την περίπτωση.

(14) Η παροχή όλων των πληροφοριών που είναι αναγκαίες για να διασφαλίζεται η κατάλληλη χρήση των τροφίμων για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς θα πρέπει να είναι υποχρεωτική για αυτό το είδος τροφίμων. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά σε σχέση με, μεταξύ άλλων, την ειδική επεξεργασία και τη σύνθεση, τη διατροφική σύνθεση και την αιτιολόγηση της χρήσης του προϊόντος που το καθιστούν χρήσιμο για τον ειδικό προορισμό του. Οι πληροφορίες αυτές δεν θα πρέπει να θεωρούνται ισχυρισμοί διατροφής και υγείας κατά την έννοια του [κανονισμού 1924/2006].

(15) Η διατροφική δήλωση για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς έχει ουσιαστική σημασία προκειμένου να εξασφαλιστεί η κατάλληλη χρήση τους τόσο για τους ασθενείς που καταναλώνουν το εν λόγω τρόφιμο όσο και για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας, οι οποίοι προτείνουν την κατανάλωσή τους. Για τον λόγο αυτό και προκειμένου

[4] Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός της Επιτροπής, της 25ης Σεπτεμβρίου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις ειδικές απαιτήσεις ως προς τη σύνθεση και τις πληροφορίες για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς (ΕΕ 2016, L 25, σ. 30).

να παράσχει πιο ολοκληρωμένες πληροφορίες στους ασθενείς και τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας, η διατροφική δήλωση θα πρέπει να περιλαμβάνει περισσότερα στοιχεία από εκείνα που απαιτούνται από τον [κανονισμό 1169/2011] […].»

11. Υπό τον τίτλο «Ειδικές απαιτήσεις σχετικά με τις πληροφορίες για τα τρόφιμα», το άρθρο 5, παράγραφος 1, και παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στον παρόντα κανονισμό, τα τρόφιμα για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς συμμορφώνονται με τον [κανονισμό 1169/2011].

2. Εκτός από τις υποχρεωτικές ενδείξεις που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του [κανονισμού 1169/2011], ισχύουν οι ακόλουθες πρόσθετες υποχρεωτικές ενδείξεις για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς:

[…]

ζ) περιγραφή των ιδιοτήτων και/ή των χαρακτηριστικών που καθιστούν το προϊόν ωφέλιμο σε σχέση με τις νόσους, διαταραχές ή παθογονικές καταστάσεις για τη διαιτητική διαχείριση [των οποίων] προορίζεται το προϊόν, ειδικότερα κατά περίπτωση, όσον αφορά την ειδική επεξεργασία και σύνθεση[, τις] θρεπτικ[ές] ουσ[ίες] που έχουν αυξηθεί, μειωθεί ή με άλλο τρόπο τροποποιηθεί και τη[ν] αιτιολόγησ[η] για τη χρήση του προϊόντος·

[…]».

12. Υπό τον τίτλο «Ειδικές απαιτήσεις στη διατροφική δήλωση», το άρθρο 6, παράγραφος 2, του εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«2. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 30 παράγραφος 3 του [κανονισμού 1169/2011], οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην υποχρεωτική διατροφική δήλωση για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς δεν επαναλαμβάνονται στην επισήμανση.»

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, η διαδικασία της κύριας δίκης, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

13. Η Nestlé Sverige AB (στο εξής: Nestlé) είναι επιχείρηση του τομέα τροφίμων, η οποία εμπορεύεται διάφορα προϊόντα ως τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς.

14. Όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, τα προϊόντα αυτά περιέχουν, στο εμπρόσθιο μέρος της συσκευασίας, ενδείξεις σχετικά με την ενεργειακή αξία και την ποσότητα διαφόρων θρεπτικών ουσιών, όπως τα λιπαρά, οι πρωτεΐνες και οι εδώδιμες ίνες, που εκφράζονται όχι ανά 100 g ή ανά 100 ml, αλλά ανά μερίδα ή ανά μονάδα κατανάλωσης (στο εξής: επίμαχες ενδείξεις).

15. Η Miljönämnden i Helsingborgs kommun (υπηρεσία περιβάλλοντος του δήμου Helsingborg, Σουηδία) κάλεσε τη Nestlé να απαλείψει τις επίμαχες ενδείξεις για τον λόγο ότι συνιστούν, κατά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, επανάληψη των ενδείξεων που περιλαμβάνονται στην υποχρεωτική διατροφική δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 1169/2011, και οι οποίες εκφράζονται, δυνάμει του άρθρου 32, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού ανά 100 g ή ανά 100 ml.

16. Αφού ζήτησε, ανεπιτυχώς, την επανεξέταση της αποφάσεως αυτής, η Nestlé άσκησε ενώπιον του Förvaltningsrätten i Malmö (διοικητικού πρωτοδικείου Malmö, Σουηδία) προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της εν λόγω αποφάσεως. Στο πλαίσιο της προσφυγής της, η Nestlé υποστήριξε ότι οι επίμαχες ενδείξεις δεν αποτελούν επανάληψη εκείνων που περιλαμβάνονται στην υποχρεωτική διατροφική δήλωση, αλλά ότι πρέπει να θεωρηθούν ενδείξεις που συμπληρώνουν τη δήλωση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

17. Η εν λόγω προσφυγή απορρίφθηκε, με την αιτιολογία ότι, μολονότι οι επίμαχες ενδείξεις εκφράζονται ανά μερίδα ή ανά μονάδα κατανάλωσης και όχι ανά 100 g ή 100 ml, συνιστούν επανάληψη των ενδείξεων της υποχρεωτικής διατροφικής δήλωσης, η οποία απαγορεύεται βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 2, του ως άνω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού.

18. Η Nestlé, μετά την απόρριψη της εφέσεώς της από το Kammarrätten i Göteborg (διοικητικό εφετείο του Göteborg, Σουηδία), το οποίο έκρινε ότι οι επίμαχες ενδείξεις δεν εμπίπτουν στο άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, αλλά συνιστούν επανάληψη των ενδείξεων που περιλαμβάνονται στην υποχρεωτική διατροφική δήλωση, άσκησε αναίρεση ενώπιον του Högsta förvaltningsdomstolen (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Σουηδία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.

19. Προκειμένου να κρίνει αν η επίμαχη επισήμανση των προϊόντων συνάδει με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2016/128, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατ' ουσίαν, αν οι επίμαχες ενδείξεις συνιστούν πρόσθετη περιγραφή των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών προϊόντος, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του ως άνω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, ή αν οι ενδείξεις αυτές αποτελούν απλώς επανάληψη εκείνων που περιλαμβάνονται στην υποχρεωτική διατροφική δήλωση, επανάληψη την οποία απαγορεύει το άρθρο 6, παράγραφος 2, του εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού.

20. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Högsta förvaltningsdomstolen (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Μπορούν οι πληροφορίες σχετικά με την ενεργειακή αξία προϊόντος και τις ποσότητες διαφόρων θρεπτικών ουσιών που περιέχει, οι οποίες παρέχονται σε σημείο διαφορετικό από τη διατροφική δήλωση, να συνιστούν πρόσθετη περιγραφή των ιδιοτήτων και των χαρακτηριστικών του προϊόντος, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του [κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128];

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, αντιβαίνει στο άρθρο 6, παράγραφος 2, [του ως άνω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού,] το οποίο απαγορεύει να επαναλαμβάνονται στην επισήμανση οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην υποχρεωτική διατροφική δήλωση, η αναγραφή, σε περιγραφή σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', [του εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού], των πληροφοριών σχετικά με την ενεργειακή αξία και τις ποσότητες διαφόρων θρεπτικών ουσιών, όταν οι πληροφορίες αυτές εκφράζονται με διαφορετικό τρόπο αντί ανά 100 g ή ανά 100 ml;»

21. Η από 25 Απριλίου 2024 απόφαση περί παραπομπής περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 29 Απριλίου 2024. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν στο Δικαστήριο η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, η Τσεχική Κυβέρνηση, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η

αναιρεσείουσα, η Miljönämnden i Helsingborgs kommun (υπηρεσία περιβάλλοντος του δήμου Helsingborg), αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης, καθώς και η Τσεχική Κυβέρνηση και η Επιτροπή παρέστησαν στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 12ης Φεβρουαρίου 2025.

Ανάλυση

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

22. Επισημαίνω στο σημείο αυτό κάποιες εγγενείς ιδιαιτερότητες των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς και τις συνέπειες τους επί του νομικού πλαισίου που έχει εφαρμογή στην επισήμανση των εν λόγω τροφίμων, ιδιαιτερότητες των οποίων η κατανόηση είναι ουσιώδης προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης.

23. Υπενθυμίζεται ότι στο δίκαιο της Ένωσης η επισήμανση των τροφίμων διέπεται από τον κανονισμό 1169/2011. Ο κανονισμός αυτός καθορίζει τις γενικές απαιτήσεις στον τομέα αυτόν, επιβαλλομένης της αναγραφής στα τρόφιμα, των υποχρεωτικών πληροφοριών[5]. Ο εν λόγω κανονισμός προβλέπει επίσης τη δυνατότητα παροχής ορισμένων προαιρετικών πληροφοριών[6]. Στο μέτρο που τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς συνιστούν, προ πάντων και παρά τις ιδιαιτερότητές τους, τρόφιμα, οι γενικές αυτές απαιτήσεις εφαρμόζονται και στην περίπτωση των συγκεκριμένων τροφίμων[7].

24. Όσον αφορά τις ιδιαιτερότητες των τροφίμων τα οποία αφορά η υπό κρίση υπόθεση, κατά τον νομικό ορισμό, τα τρόφιμα για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς είναι, αφενός, τροφές που έχουν ειδικά μεταποιηθεί ή παρασκευαστεί για τη διαιτητική διαχείριση ασθενών και μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνον υπό ιατρική επίβλεψη[8]. Επομένως, τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς είναι τρόφιμα που έχουν ιδιαίτερη διατροφική λειτουργία, καθώς «έχουν ειδικά μεταποιηθεί ή παρασκευαστεί» για να ανταποκρίνονται στις ειδικές διατροφικές ανάγκες των ασθενών[9].

25. Αφετέρου, πάντοτε κατά τον νομικό ορισμό, τα τρόφιμα για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς προορίζονται για την αποκλειστική ή μερική διατροφή ασθενών με συγκεκριμένη ασθένεια, διαταραχή ή παθολογική κατάσταση[10]. Επομένως, τα τρόφιμα αυτά προορίζονται, ως εκ της φύσης τους, για βρώση και για χρήση στην ανθρώπινη διατροφή για ασθενείς των οποίων η ικανότητα λήψης, πέψης, απορρόφησης, μεταβολισμού ή απέκκρισης των συνήθων τροφίμων ή ορισμένων από τα θρεπτικά στοιχεία ή τους μεταβολίτες τους έχει περιοριστεί, υποβαθμιστεί ή διαταραχθεί ή για ασθενείς με άλλες ιατρικώς καθορισμένες διατροφικές απαιτήσεις οι οποίες δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν με απλή τροποποίηση του συνήθους διαιτολογίου[11].

26. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς παρουσιάζουν δύο βασικές διαφορές από τα συνήθη τρόφιμα: η μία αφορά την ομάδα πληθυσμού στην οποία απευθύνονται και η άλλη αφορά τη χρήση τους. Τα μεν πρώτα προορίζονται για

5 Άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1169/2011.

6 Αιτιολογική σκέψη 47, άρθρα 36 και 37 του κανονισμού 1169/2011.

7 Αιτιολογική σκέψη 24 και άρθρο 6 του κανονισμού 609/2013.

8 Βλ. άρθρο 2, παράγραφος 2,στοιχείο ζ', του κανονισμού 609/2013.

9 Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2023, Kwizda Pharma (C-760/21, EU:C:2023:143, σκέψη 39).

10 Βλ. άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κανονισμού 609/2013.

11 Πρβλ. απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2022, Orthomol (C-418/21, EU:C:2022:831, σκέψεις 26, 31 και 32).

ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, αποτελούμενες από ασθενείς πάσχοντες από ασθένεια, διαταραχή ή παθολογική κατάσταση που τους επιβάλλει ειδικό διαιτολόγιο. Τα δεύτερα αφορούν υγιείς καταναλωτές ή, με άλλα λόγια, καταναλωτές χωρίς ειδικά χαρακτηριστικά.

27. Τα δύο αυτά είδη τροφίμων διαφοροποιούνται ως προς τη χρήση τους. Μολονότι η χρήση των συνήθων τροφίμων δεν εξαρτάται από καμία προϋπόθεση, τα τρόφιμα για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνον υπό ιατρική επίβλεψη. Ειδικότερα, η ιατρική επίβλεψη, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την έννοια του «τροφίμου για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς», συνεπάγεται ότι η χρήση του τροφίμου αυτού, το οποίο είναι ειδικό διότι είναι προσαρμοσμένο στη διαιτητική αγωγή του ασθενούς, πρέπει να συνιστάται στον ασθενή από επαγγελματία του τομέα της υγείας, λαμβανομένης υπόψη της διαιτητικής αγωγής του ασθενούς. Στο πλαίσιο αυτό, η «ιατρική επίβλεψη» προϋποθέτει ότι ένας επαγγελματίας του τομέα της υγείας, όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 3 και 15 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, διασφαλίζει ότι η χρήση ενός τροφίμου που προορίζεται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς είναι σύμφωνη με τις ειδικές διατροφικές ανάγκες του ασθενούς [12].

28. Λόγω των ιδιαιτεροτήτων αυτών, η επισήμανση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς πρέπει να πληροί όχι μόνον τις απαιτήσεις που έχουν εφαρμογή στα συνήθη τρόφιμα, αλλά και τις ειδικές απαιτήσεις που έχουν θεσπιστεί για την ειδική αυτή κατηγορία τροφίμων. Η επισήμανση των εν λόγω τροφίμων εμπίπτει συνεπώς σε σύστημα δύο σταδίων [13]. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός 609/2013 και ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 2016/128, οι οποίοι διέπουν, μεταξύ άλλων, τις ειδικές απαιτήσεις που έχουν εφαρμογή στα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα του κανονισμού 1169/2011 ο οποίος καθορίζει τις γενικές απαιτήσεις που έχουν εφαρμογή σε όλα τα τρόφιμα.

29. Όσον αφορά τις γενικές αυτές απαιτήσεις, το κεφάλαιο IV του κανονισμού 1169/2011, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υποχρεωτικές πληροφορίες για τα τρόφιμα», θεσπίζει, μεταξύ άλλων, την ένδειξη σχετικά με τη διατροφική δήλωση [14]. Η δήλωση αυτή πρέπει να περιέχει τα στοιχεία σχετικά με την ενεργειακή αξία και την ποσότητα λιπαρών, κορεσμένων, υδατανθράκων, σακχάρων, πρωτεϊνών και αλατιού. Ορισμένα από τα στοιχεία αυτά, ήτοι είτε η ενεργειακή αξία είτε η ενεργειακή αξία και οι ποσότητες λιπαρών, κορεσμένων, σακχάρων και αλατιού μπορούν να επαναλαμβάνονται στην επισήμανση των συνήθων τροφίμων όταν η επισήμανση αυτή περιέχει την υποχρεωτική διατροφική δήλωση [15].

30. Ωστόσο, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη φύση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, ο νομοθέτης της Ένωσης έκρινε αναγκαίες ορισμένες προσθήκες και ορισμένες εξαιρέσεις από τους κανόνες αυτούς. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι για να διασφαλίζεται η κατάλληλη χρήση των τροφίμων αυτών, είναι υποχρεωτική η παροχή πληροφοριών σχετικά με τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά των εν λόγω τροφίμων καθώς και η παροχή πιο ολοκληρωμένων πληροφοριών στη διατροφική δήλωση των ίδιων τροφίμων [16].

31. Συναφώς, μία εκ των υποχρεωτικών πρόσθετων ενδείξεων σε σχέση με τις γενικές απαιτήσεις που έχουν εφαρμογή σε όλα τα τρόφιμα προβλέπει την προσθήκη περιγραφής των ιδιοτήτων και των χαρακτηριστικών που καθιστούν το προϊόν ωφέλιμο σε σχέση με τις νόσους, διαταραχές ή

[12] Βλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2023, Kwizda Pharma (C-760/21, EU:C:2023:143, σκέψεις 71 και 74).

[13] Αιτιολογική σκέψη 24 του κανονισμού 609/2013.

[14] Άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο ιβ', του κανονισμού 1169/2011.

[15] Βλ. άρθρο 30 του κανονισμού 1169/2011.

[16] Αιτιολογικές σκέψεις 13 έως 15 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

παθογονικές καταστάσεις για τη διαιτητική διαχείριση των οποίων προορίζεται το προϊόν, ειδικότερα, κατά περίπτωση, όσον αφορά την ειδική επεξεργασία και σύνθεση, τις θρεπτικές ουσίες που έχουν αυξηθεί, μειωθεί ή με άλλο τρόπο τροποποιηθεί και την αιτιολόγηση για τη χρήση του προϊόντος [17].

32. Όσον αφορά τις ειδικές απαιτήσεις σχετικά με τη διατροφική δήλωση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, κατά παρέκκλιση από τους γενικούς κανόνες, όπως αυτοί απορρέουν από το άρθρο 30, παράγραφος 3, του κανονισμού 1169/2011, οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην υποχρεωτική διατροφική δήλωση για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς δεν επαναλαμβάνονται στην επισήμανση [18]. Ωστόσο, τα άρθρα 31 έως 35 του κανονισμού αυτού ισχύουν για όλα τα θρεπτικά συστατικά που περιλαμβάνονται στη διατροφική δήλωση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς [19].

33. Συναφώς, η Τσεχική Κυβέρνηση υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός ουδόλως αποκλείει τη μνεία διατροφικών πληροφοριών, εκφραζόμενων ανά μερίδα ή ανά μονάδα κατανάλωσης, στα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς σύμφωνα με το άρθρο 33 του κανονισμού 1169/2011, το οποίο διέπει την αναγραφή των πληροφοριών αυτών. Η εν λόγω κυβέρνηση θεωρεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 προβλέπει παρέκκλιση από το άρθρο 30 του κανονισμού 1169/2011, όχι όμως από το άρθρο 33 του κανονισμού αυτού. Κατά την Τσεχική Κυβέρνηση, πρέπει να εξεταστεί μόνο το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα [20], το οποίο αφορά το ως άνω άρθρο 6, παράγραφος 2.

34. Πρέπει συνεπώς να εξεταστεί, στο πλαίσιο αυτό, η αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων διατάξεων που αναφέρει η Τσεχική Κυβέρνηση και οι πιθανές συνέπειές της για την απάντηση των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση.

35. Το άρθρο 30, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1169/2011, το οποίο φέρει τον τίτλο «Περιεχόμενο», καθορίζει, κατ' ουσίαν, τις απαιτήσεις που συνδέονται με το περιεχόμενο της διατροφικής δήλωσης των τροφίμων, ήτοι, μεταξύ άλλων, τα υποχρεωτικά στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει η δήλωση αυτή καθώς και αυτά που δύνανται να τη συμπληρώνουν. Η παράγραφος 3 του ως άνω άρθρου προβλέπει ότι ορισμένες πληροφορίες που περιλαμβάνονται στη διατροφική δήλωση και μνημονεύονται ρητώς στην παράγραφο αυτή, μπορούν, υπό την προϋπόθεση ότι τέτοια δήλωση περιλαμβάνεται σε προσυσκευασμένο τρόφιμο, να επαναλαμβάνονται στην επισήμανση του συγκεκριμένου τροφίμου. Επομένως, η προαιρετική αυτή επανάληψη επιτρέπεται, στο κύριο οπτικό πεδίο, δηλαδή, στο εμπρόσθιο μέρος της συσκευασίας, με σκοπό να μπορούν οι καταναλωτές να βλέπουν εύκολα τις ουσιώδεις διατροφικές πληροφορίες όταν αγοράζουν τρόφιμα [21].

[17] Άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

[18] Άρθρο 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

[19] Άρθρο 6, παράγραφος 4, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

[20] Βλ. σημείο 20 των παρουσών προτάσεων.

[21] Βλ. αιτιολογική σκέψη 41 του κανονισμού 1169/2011. Συναφώς, κρίνω χρήσιμη την ακόλουθη επισήμανση. Αφενός, η δυνατότητα της επανάληψης περιορίζεται αυστηρά στα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 30, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, εξαιρουμένης επομένως της επανάληψης οποιασδήποτε άλλης πληροφορίας, τούτο δε για όλα τα τρόφιμα. Αφετέρου, το άρθρο 30, παράγραφος 3, του ως άνω κανονισμού αφορά μια πολύ ειδική περίπτωση της επανάληψης αυτής στην επισήμανση προσυσκευασμένου τρόφιμου, σε σημείο διαφορετικό από τη διατροφική δήλωση, ήτοι, στην πράξη, στο εμπρόσθιο μέρος της επισήμανσης αυτής, πληροφοριών οι οποίες, κατά κανόνα, πρέπει να περιλαμβάνονται στη διατροφική δήλωση.

36. Τα άρθρα που έπονται της διάταξης αυτής, ιδίως δε τα άρθρα 32 και 33, τα οποία επιγράφονται, αντίστοιχα, «Έκφραση ανά 100 g ή ανά 100 ml» και «Έκφραση σε βάση ανά μερίδα ή ανά μονάδα κατανάλωσης», προβλέπουν τους κανόνες σχετικά με την έκφραση των στοιχείων που συνθέτουν το περιεχόμενο της διατροφικής δήλωσης. Μολονότι ο κύριος κανόνας που περιλαμβάνεται στο ως άνω άρθρο 32 ορίζει ότι τα στοιχεία αυτά πρέπει να εκφράζονται ανά 100 g ή ανά 100 ml, το εν λόγω άρθρο 33 προβλέπει πρόσθετες περιπτώσεις στις οποίες τα στοιχεία αυτά μπορούν, επιπλέον της μορφής έκφρασης ανά 100 g ή ανά 100 ml, να εκφράζονται ανά μερίδα και/ή ανά μονάδα κατανάλωσης[22].

37. Τα προαναφερθέντα άρθρα υπάγονται όλα στο κεφάλαιο IV («Υποχρεωτικές πληροφορίες για τα τρόφιμα»), τμήμα 3 («Διατροφική δήλωση»), του κανονισμού 1169/2011.

38. Κατά τη γνώμη μου, οι εκτιμήσεις που παρατίθενται στα σημεία 35 έως 37 των παρουσών προτάσεων καθιστούν δυνατό να γίνει αντιληπτό το άρθρο 30 του κανονισμού 1169/2011 ως γενική διάταξη η οποία ορίζει το περιεχόμενο των υποχρεωτικών διατροφικών πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στη διατροφική δήλωση των τροφίμων. Το άρθρο αυτό ορίζει επίσης ποιες, αυστηρά οριοθετημένες, πληροφορίες της εν λόγω δήλωσης μπορούν να επαναλαμβάνονται στην επισήμανση, δηλαδή στο εμπρόσθιο μέρος της συσκευασίας των τροφίμων. Πλην όμως, από το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 προκύπτει ότι η διάταξη αυτή παρεκκλίνει ακριβώς από τον τελευταίο ως άνω κανόνα σχετικά με το περιεχόμενο των πληροφοριών που μπορούν να επαναλαμβάνονται στην επισήμανση.

39. Αντιθέτως, φρονώ ότι τα άρθρα 32 και 33 του κανονισμού 1169/2011 διευκρινίζουν τους κανόνες μορφοποίησης των απαιτήσεων σχετικά με την αναγραφή των πληροφοριών που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο 30. Το ως άνω άρθρο 32 θεσπίζει τον κανόνα της «κύριας» μορφής που μπορεί, κατά περίπτωση, να συμπληρώνεται από την καθοριζόμενη στο εν λόγω άρθρο 33. Οι κανόνες αυτοί, όπως ορίζονται στα δύο ως άνω άρθρα, εφαρμόζονται στις πληροφορίες σχετικά με τις θρεπτικές ουσίες που περιλαμβάνονται στη διατροφική δήλωση. Παρατηρείται ότι οι εν λόγω κανόνες εφαρμόζονται επίσης στη διατροφική δήλωση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, στο μέτρο που η δήλωση αυτή πρέπει να περιέχει πληροφορίες εκφραζόμενες ανά 100 g ή 100 ml και μπορεί να συμπληρώνεται από πληροφορίες εκφραζόμενες ανά μερίδα ή μονάδα κατανάλωσης[23].

40. Επομένως, οι διατάξεις των άρθρων 32 και 33 του κανονισμού 1169/2011, οι οποίες αφορούν την έκφραση των στοιχείων που περιέχονται στη διατροφική δήλωση, με βάση τις ποσότητές τους ανά 100 g ή 100 ml και, κατά περίπτωση, ανά μερίδα ή/και μονάδα κατανάλωσης, θα ήταν άνευ αντικειμένου αν τα στοιχεία αυτά και οι ποσότητές τους δεν περιλαμβάνονταν στη διατροφική δήλωση. Συγκεκριμένα, η ίδια η ύπαρξη των κανόνων που θεσπίζονται στα άρθρα αυτά εξαρτάται από το άρθρο 30 το οποίο επέχει θέση, κατά την άποψή μου, κεντρικής διάταξης του τμήματος του κανονισμού 1169/2011, το οποίο αφορά τις γενικές απαιτήσεις επισήμανσης σχετικά με τη διατροφική δήλωση.

[22] Συναφώς, από την αιτιολογική σκέψη 35 του κανονισμού 1169/2011 προκύπτει ότι επιλέχθηκε η απαίτηση διατροφικών δηλώσεων ανά 100 g ή 100 ml, επιτρεπομένων, κατά περίπτωση, πρόσθετων διατροφικών δηλώσεων ανά μερίδα, προκειμένου να διευκολύνεται η σύγκριση προϊόντων που εμπεριέχονται σε συσκευασίες διαφορετικών μεγεθών.

[23] Άρθρο 6, παράγραφος 4, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128. Επισημαίνεται ότι η δυνατότητα τέτοιας συμπλήρωσης, η οποία μπορεί να εμφανίζεται αμέσως πλησίον της διατροφικής δήλωσης, δεν πρέπει, επ' ουδενί, να συγχέεται με την επανάληψη των πληροφοριών αυτών στην ίδια την επισήμανση, η οποία απαγορεύεται ρητά από την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού.

41. Κατόπιν της διευκρινίσεως αυτής, φρονώ ότι η θέση της Τσεχικής Κυβέρνησης, η οποία υπομνήσθηκε στο σημείο 33 των παρουσών προτάσεων και αποσαφηνίστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, θα καθιστούσε άνευ αντικειμένου την παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, το οποίο δεν παραπέμπει ούτε στο άρθρο 32 ούτε στο άρθρο 33 του κανονισμού 1169/2011. Ωστόσο, η προβλεπόμενη στο εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 2, απαγόρευση της επανάληψης των διατροφικών πληροφοριών, δεν αφορά ρητά ούτε την έκφρασή τους ανά 100 g ή 100 ml ούτε την έκφραση ανά μερίδα ή μονάδα κατανάλωσης. Ως εκ τούτου, η παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 2, του ως άνω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού πρέπει να νοείται ως γενική παρέκκλιση που εφαρμόζεται ανεξαρτήτως του τρόπου έκφρασης της ενεργειακής αξίας και των ποσοτήτων θρεπτικών ουσιών δυνάμει του άρθρου 32 ή του άρθρου 33 του κανονισμού 1169/2011.

42. Κατά συνέπεια, η προβαλλόμενη από την Τσεχική Κυβέρνηση θέση, η οποία αποσκοπεί στην εξαίρεση από την παρούσα ανάλυση του πρώτου ερωτήματος του αιτούντος δικαστηρίου, αντιβαίνει στο γράμμα και, ιδίως, στο πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διατάξεις των άρθρων 30, 32 και 33 του κανονισμού 1169/2011 και του άρθρου 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128. Πρέπει επομένως να εξεταστεί το πρώτο προδικαστικό ερώτημα ως ακολούθως.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

43. Υπενθυμίζεται ότι, με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν οι πληροφορίες για την ενεργειακή αξία του προϊόντος και τις ποσότητες των διαφόρων θρεπτικών ουσιών που περιέχει, οι οποίες παρέχονται σε σημείο διαφορετικό από τη διατροφική δήλωση, μπορούν να συνιστούν πρόσθετη περιγραφή των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών του προϊόντος, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

44. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', «[ε]κτός από τις υποχρεωτικές ενδείξεις που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του [κανονισμού 1169/2011], ισχύουν οι ακόλουθες πρόσθετες υποχρεωτικές ενδείξεις για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς: […] περιγραφή των ιδιοτήτων και/ή των χαρακτηριστικών που καθιστούν το προϊόν ωφέλιμο [24] σε σχέση με τις νόσους, διαταραχές ή παθογονικές καταστάσεις για τη διαιτητική διαχείριση [των οποίων] προορίζεται το προϊόν, ειδικότερα κατά περίπτωση, όσον αφορά την ειδική επεξεργασία και σύνθεση[, τις] θρεπτικ[ές] ουσ[ίες] που έχουν αυξηθεί, μειωθεί ή με άλλο τρόπο τροποποιηθεί και τη[ν] αιτιολόγησ[η] για τη χρήση του προϊόντος».

45. Για να δοθεί απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, κρίνω αναγκαία την ερμηνεία της έννοιας «περιγραφή των ιδιοτήτων και/ή των χαρακτηριστικών» του προϊόντος κατά το εν λόγω άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128. Προκειμένου

[24] Η διατύπωση αυτή διαφέρει ανάλογα με τη γλωσσική απόδοση της διάταξης αυτής. Όπως προβάλλει η Nestlé, στην απόδοση στη σουηδική γλώσσα, δίνεται έμφαση στη χρησιμότητα του προϊόντος σε μια τέτοια περίπτωση («[e]n beskrivning av de egenskaper och/eller kännetecken som gör produkten särskilt användbar i relation till»). Συμπληρωματικώς, επισημαίνεται ότι το ίδιο ισχύει, μεταξύ άλλων, στις αποδόσεις στην αγγλική («a description of properties and/or characteristics that make the product useful in relation to»), στην ισπανική («una descripción de las propiedades o características que expliquen la utilidad del producto en el manejo dietético») ή και στη λιθουανική γλώσσα («produkto savybių ir (arba) ypatumų, dėl kurių jis yra naudingas»).

να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι επίσης αναγκαία η ερμηνεία, δευτερευόντως, της έννοιας των «πρόσθετων υποχρεωτικών ενδείξεων», την οποία εισάγει το ίδιο άρθρο, διότι η ως άνω περιγραφή εμπίπτει στην έννοια αυτή [25].

46. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα του, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή και τον σκοπό που επιδιώκει η οικεία κανονιστική ρύθμιση [26].

47. Όσον αφορά, κατά πρώτον, το γράμμα του ως άνω άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, επισημαίνεται ότι το άρθρο αυτό (όπως, εξάλλου, και ο ίδιος ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός) δεν ορίζει την έννοια της «περιγραφής των ιδιοτήτων και/ή των χαρακτηριστικών που καθιστούν το προϊόν ωφέλιμο σε σχέση με τις νόσους, διαταραχές ή παθογονικές καταστάσεις για τη διαιτητική διαχείριση [των οποίων] προορίζεται το προϊόν». Συναφώς, πρέπει να ερμηνευθούν οι όροι «ιδιότητες» και «χαρακτηριστικά» στο ειδικό πλαίσιο των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς. Οι όροι αυτοί πρέπει να νοούνται ως παραπέμποντες σε γνωρίσματα και σε ένα σύνολο αναγνωρίσιμων στοιχείων που καθιστούν δυνατή τη διάκριση [27], εν προκειμένω, των τροφίμων αυτών ως προς την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται στις διατροφικές ανάγκες ή να καθίστανται ιδιαιτέρως ωφέλιμα [28] σε σχέση με τις νόσους, διαταραχές ή παθογονικές καταστάσεις για τις οποίες προορίζονται τα προϊόντα.

48. Η γραμματική αυτή ερμηνεία των όρων «ιδιότητες» και «χαρακτηριστικά» επιρρωννύεται από τα παραδείγματα που αναφέρει το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η *ειδική* επεξεργασία και σύνθεση του προϊόντος, οι τροποποιήσεις των θρεπτικών ουσιών λόγω αύξησης, μείωσης, εξάλειψης ή με άλλον τρόπο τροποποίησής τους, και η αιτιολόγηση της χρήσης του προϊόντος αυτού [29].

49. Τούτου λεχθέντος, επισημαίνεται ότι η σύνταξη του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, σχετικά με την αναγραφή των υποχρεωτικών πληροφοριών σε συγκεκριμένα τρόφιμα, ήτοι τα προοριζόμενα για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, παρουσιάζει διαφορές σε σχέση με τη σύνταξη του άρθρου 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 1169/2011 και με εκείνη του άρθρου 30, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, τα οποία αφορούν την αναγραφή των υποχρεωτικών πληροφοριών σε όλα τα τρόφιμα.

[25] Όπως προκύπτει από τη διατύπωση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος από το αιτούν δικαστήριο, το οποίο διευκρινίζει ότι πρόκειται για ερμηνεία της «πρόσθετης περιγραφής».

[26] Βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, AFMB κ.λπ. (C-610/18, EU:C:2020:565, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[27] Για τον ορισμό των όρων «ιδιότητες» και «χαρακτηριστικά», βλ. *Le Petit Robert de la langue française*, Paris, Le Robert.

[28] Ανάλογα με τη γλωσσική απόδοση. Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής και ερμηνείας μιας πράξεως της Ένωσης δεν επιτρέπει να λαμβάνεται υπόψη αυτή μεμονωμένα όπως έχει αποδοθεί σε μία γλώσσα, αλλά επιτάσσει να ερμηνεύεται σε σχέση τόσο με την αληθή βούληση εκείνου που την εξέδωσε όσο και με τον σκοπό που ο τελευταίος επιδίωκε, υπό το πρίσμα ιδίως των αποδόσεών της σε όλες τις γλώσσες [απόφαση της 3ης Απριλίου 2014, 4finance (C-515/12, EU:C:2014:211, σκέψη 19 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία)].

[29] Η υπογράμμιση δική μου. Εξάλλου, καθότι τα παραδείγματα αυτά ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με την περίπτωση, συνάγεται ότι η απαρίθμησή τους δεν είναι εξαντλητική.

50. Συγκεκριμένα, οι γενικές απαιτήσεις για την επισήμανση των συνήθων τροφίμων, όπως προβλέπονται από το άρθρο 9 και το άρθρο 30 του κανονισμού 1169/2011, παραπέμπουν στους όρους «συστατικά»[30] ή «στοιχεία» και προσδιορίζουν επομένως τις ουσίες που συνθέτουν ένα προϊόν, γενικότερα δε παραπέμπουν στο περιεχόμενό τους. Ωστόσο, οι όροι που χρησιμοποιούνται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 αφορούν τα γνωρίσματα ή τις ιδιαιτερότητες που καθιστούν δυνατή την κατάλληλη χρήση του προϊόντος, διά της προσαρμογής του στη διαιτητική διαχείριση που αρμόζει σε περίπτωση νόσου, διαταραχής ή παθολογικής κατάστασης[31]. Επομένως, η διαφορά των όρων που χρησιμοποιούνται στη σύνταξη των διατάξεων αυτών φρονώ ότι προκύπτει από τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να εισαγάγει ειδικό κανόνα περιγραφής των εγγενών γνωρισμάτων των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς σε σχέση με τον γενικό κανόνα περί αναγραφής της σύνθεσης όλων των τροφίμων.

51. Εξάλλου, από το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 προκύπτει ότι η διάταξη αυτή αφορά την αναγραφή πληροφοριών διαφορετικών από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 1169/2011. Ωστόσο, η αναγραφή αυτή φρονώ ότι έχει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η διατύπωση του εν λόγω άρθρου αντιτίθεται στη δυνατότητα να περιλαμβάνονται η ενεργειακή αξία του προϊόντος και η ποσότητα των διαφόρων θρεπτικών ουσιών στην περιγραφή των πρόσθετων ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών του προϊόντος σε σχέση με όσα απαιτούνται για όλα τα τρόφιμα.

52. Το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται, κατά μείζονα λόγο, υπό το πρίσμα της διευκρίνισης που παρέχεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, το οποίο χαρακτηρίζει τέτοιες πληροφορίες ως «υποχρεωτικές», πράγμα που συνεπάγεται ότι πρέπει να εμφαίνονται σε όλα τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς.

53. Κατά δεύτερον, η γραμματική αυτή ερμηνεία ενισχύεται από το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 και από τους σκοπούς που επιδιώκει ο εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός.

54. Όσον αφορά, πρώτον, το πλαίσιο, υπενθυμίζεται, κατ' αρχάς, το πλαίσιο της θέσπισης του προβλεπόμενου στο ως άνω άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, κανόνα περί επισήμανσης των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς. Συγκεκριμένα, ο κανόνας αυτός συμπληρώνει όλους όσοι είναι ήδη εφαρμοστέοι στο σύνολο των τροφίμων, όπως επιβεβαιώνει ο τίτλος του «Ειδικές απαιτήσεις σχετικά με τις πληροφορίες για τα τρόφιμα».

55. Εν συνεχεία, το σύνολο των ενδείξεων που προβλέπονται στο άρθρο 5 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, ιδίως των σχετικών με τη χρήση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς υπό ιατρική επίβλεψη[32], με τη συγκεκριμένη

[30] Όσον αφορά τον ορισμό του όρου «συστατικό», βλ. άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο στ′, του κανονισμού 1169/2011, ήτοι «οποιαδήποτε ουσία ή προϊόν, συμπεριλαμβανομένων των αρωματικών υλών, των προσθέτων τροφίμων και των ενζύμων τροφίμων, καθώς και οιοδήποτε στοιχείο ενός σύνθετου συστατικού, οι οποίες χρησιμοποιούνται στην παρασκευή ή επεξεργασία ενός τροφίμου και εξακολουθούν να υπάρχουν στο τελικό προϊόν, ακόμη και σε διαφοροποιημένη μορφή· τα υπολείμματα δεν θεωρούνται "συστατικά"».

[31] Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, στο μέτρο που το άρθρο αυτό παρέχει ένα παράδειγμα σχετικά με τις ιδιαιτερότητες των θρεπτικών ουσιών που έχουν αυξηθεί, μειωθεί, εξαλειφθεί ή με άλλον τρόπο τροποποιηθεί, επισημαίνεται ότι η τροποποίηση αυτή της θρεπτικής ουσίας πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι καθιστά δυνατό τον χαρακτηρισμό των ιδιαιτεροτήτων τροφίμου που προορίζεται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς λόγω, ιδίως, της αλλαγής της δοσολογίας των θρεπτικών ουσιών που συνθέτουν το τρόφιμο αυτό. Όπως και το αιτούν δικαστήριο, επισημαίνουμε επίσης ότι είναι πιθανή η κάλυψη της ειδικής απαίτησης που απορρέει από το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 χωρίς την αναφορά ειδικών ποσοτήτων.

[32] Άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

ηλικιακή ομάδα για την οποία προορίζονται τα τρόφιμα αυτά[33] ή ακόμη με τις κατάλληλες προφυλάξεις και αντενδείξεις[34], υπερβαίνει το πλαίσιο του διατροφικού περιεχομένου των τροφίμων και αποσκοπεί στην παροχή πρόσθετων πληροφοριών σε σχέση με το εν λόγω περιεχόμενο.

56. Τέλος, στο πλαίσιο αυτό, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να επισημανθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 προβλέπει ειδική απαγόρευση της επανάληψης, στην επισήμανση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, των πληροφοριών που περιέχονται στη διατροφική δήλωση[35]. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι οι επίμαχες ενδείξεις αποτελούν, όσον αφορά την ίδια την ουσία τους, πληροφορίες που εμπίπτουν στη διατροφική δήλωση, δυνάμει του άρθρου 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 1169/2011. Όπως και η Επιτροπή, είμαι της γνώμης ότι η ενεργειακή αξία και η ποσότητα των θρεπτικών ουσιών παραμένουν πληροφορίες της ίδιας φύσης ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο εκφράζονται.

57. Επομένως, η απαγόρευση που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 2, ή η υποχρέωση, δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του ως άνω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, αμφότερες σχετικές με την αναγραφή ορισμένων ενδείξεων στην επισήμανση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, δεν μπορεί να διαφοροποιούνται ανάλογα με τους διαφόρους τρόπους έκφρασης των πληροφοριών αυτών, διότι οι συγκεκριμένες πληροφορίες δεν μεταβάλλονται, λόγω διαφορετικής έκφρασης, ως προς την ουσία τους η οποία είναι η μόνη κρίσιμη για την εφαρμογή των προαναφερθεισών διατάξεων[36]. Τυχόν αντίθετη παραδοχή, όπως υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, η Nestlé, θα συνεπαγόταν, κατά τη γνώμη μου, καταστρατήγηση της απαγόρευσης που περιέχεται στο άρθρο 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

58. Για τους λόγους αυτούς, φρονώ ότι το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 αντιτίθεται στη δυνατότητα να εμπίπτουν οι επίμαχες ενδείξεις στις πρόσθετες υποχρεωτικές ενδείξεις που έχουν εφαρμογή μόνο στα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς. Κατά μείζονα λόγο, δεν μπορούν να εμπίπτουν στην «περιγραφή των ιδιοτήτων και/ή των χαρακτηριστικών» που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ'.

59. Δεύτερον, φρονώ ότι το ανωτέρω συμπέρασμα συνάδει περισσότερο με τους σκοπούς που επιδιώκονται από τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2016/128.

60. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 2016/128 συμπληρώνει τον κανονισμό 609/2013 διά του καθορισμού των ειδικών απαιτήσεων σχετικά με τη σύνθεση και τις πληροφορίες που ισχύουν για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς. Οι

[33] Άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

[34] Άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

[35] Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 30, παράγραφος 1, του κανονισμού 1169/2011, οι ενδείξεις σχετικά με την ενεργειακή αξία και την πραγματική περιεκτικότητα σε θρεπτικές ουσίες (όπως λιπαρά, πρωτεΐνες και εδώδιμες ίνες) εμπίπτουν στις υποχρεωτικές πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη διατροφική δήλωση των τροφίμων. Μολονότι η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού επιτρέπει την επανάληψη ορισμένων πληροφοριών που περιλαμβάνονται στη διατροφική δήλωση για τα συνήθη τρόφιμα, επισημαίνεται ωστόσο ότι οι ενδείξεις σχετικά με τις πρωτεΐνες και τις εδώδιμες ίνες δεν εμπίπτουν στις πληροφορίες αυτές. Εν πάση περιπτώσει, η επανάληψη των πληροφοριών του άρθρου 30, παράγραφος 3, του κανονισμού 1169/2011, στη συσκευασία των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς απαγορεύεται ρητώς από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

[36] Φρονώ ότι τούτο επιβεβαιώνεται από το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι οι διατάξεις σχετικά με την έκφραση των θρεπτικών ουσιών που περιλαμβάνονται στη διατροφική δήλωση, ήτοι τα άρθρα 32 και 33 του κανονισμού 1169/2011, ισχύουν για όλα τα θρεπτικά συστατικά που περιλαμβάνονται στη δήλωση αυτή.

απαιτήσεις αυτές συμπληρώνουν τις γενικές απαιτήσεις που ισχύουν για όλα τα τρόφιμα δυνάμει του κανονισμού 1169/2011 και οι οποίες, ως εκ τούτου, ισχύουν επίσης για τα οικεία εν προκειμένω ειδικά τρόφιμα.

61. Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 2016/128, με την πρόβλεψη των ειδικών αυτών απαιτήσεων προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη φύση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς[37], σκοπεί να διασφαλίσει ότι η χρήση των τροφίμων αυτών είναι ασφαλής, ωφέλιμη και αποτελεσματική για τα πρόσωπα για τα οποία προορίζονται[38]. Επομένως, με την πρόβλεψη ειδικών απαιτήσεων επισήμανσης ορισμένων τροφίμων, ο νομοθέτης της Ένωσης αποσκοπεί στη θέσπιση υψηλού επιπέδου προστασίας των ευάλωτων καταναλωτών που θα τους εξασφαλίζει την ακριβή αναγνώριση των προϊόντων που αποτελούν την εν μέρει ή τη μοναδική πηγή διατροφής τους[39].

62. Κατ' αρχάς, η ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 υπό την έννοια ότι επιβάλλει υποχρέωση να αναγράφονται στις συσκευασίες των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, ως πρόσθετες πληροφορίες, οι υποχρεωτικές ενδείξεις που ισχύουν για όλα τα τρόφιμα, όπως οι επίμαχες εν προκειμένω, αντιβαίνει στον σκοπό θέσπισης ειδικών απαιτήσεων στον τομέα αυτόν.

63. Στη συνέχεια, η ερμηνεία αυτή ενδέχεται επίσης να υπονομεύσει τη διασφάλιση της προστασίας των ευάλωτων καταναλωτών που καθιστά δυνατή την ακριβή αναγνώριση των προϊόντων τα οποία συνιστούν την εν μέρει ή τη μοναδική πηγή διατροφής τους. Συγκεκριμένα, το να καταστεί υποχρεωτική η απλή αναγραφή ορισμένων διατροφικών πληροφοριών στο εμπρόσθιο μέρος της συσκευασίας μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση στους καταναλωτές αυτούς ή και να τους παραπλανήσει[40].

64. Τέλος, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η Nestlé, δεν έχω πειστεί ότι, για να δικαιολογηθεί η εκ μέρους της ερμηνεία, μπορεί να γίνει λόγος για ουσιώδεις πληροφορίες[41] σχετικές με τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς όπως ισχύει στην περίπτωση των συνήθων τροφίμων[42] λόγω, ιδίως, της ιδιαίτερης φύσης τους που περιγράφεται στις προκαταρκτικές παρατηρήσεις. Συγκεκριμένα, η σύνθεση των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς μπορεί να διαφέρει σημαντικά ανάλογα, μεταξύ άλλων, με τη συγκεκριμένη ασθένεια,

37 Αιτιολογικές σκέψεις 13 και, στο ίδιο πνεύμα, 15 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

38 Αιτιολογική σκέψη 5 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

39 Βλ., επ' αυτού, αιτιολογική σκέψη 13 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 15 και 26 του κανονισμού 609/2013.

40 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η περίσταση την οποία επικαλέστηκε η Nestlé κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σύμφωνα με την οποία η εταιρία αυτή εμπορεύεται τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, σε επαγγελματίες του τομέα υγείας και όχι απευθείας στους καταναλωτές, δεν αναιρεί το συμπέρασμα αυτό, στο μέτρο που το κοινό στο οποίο απευθύνεται αποτελεί ζήτημα που άπτεται των, υποκειμενικών ως εκ της φύσης τους, εμπορικών επιλογών μιας επιχείρησης, χωρίς να δύναται να επηρεάσει την ερμηνεία των σκοπών του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128.

41 Με τις παρατηρήσεις της η Nestlé προβάλλει ότι οι ουσιώδεις αυτές πληροφορίες είναι σχετικές με την ενεργειακή αξία και την ποσότητα των διαφόρων θρεπτικών ουσιών.

42 Πράγματι, σε ποια βάση θα μπορούσε να υποστηριχθεί, στην περίπτωση προσώπου που πάσχει από συγκεκριμένη ασθένεια, διαταραχή ή παθολογική κατάσταση και για το οποίο, λόγω της κατάστασης αυτής, τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς αποτελούν τη μοναδική πηγή της διατροφής του, ότι η αναγραφή ορισμένων διατροφικών πληροφοριών είναι πιο σημαντική σε σχέση με άλλες τέτοιες πληροφορίες; Μολονότι, στην περίπτωση προσώπων για τα οποία τα τρόφιμα αυτά αποτελούν εν μέρει πηγή διατροφής πράγματι, τούτο μπορεί να φαίνεται πιο εφικτό, πώς είναι δυνατόν ωστόσο να υποχρεωθούν οι οικονομικοί φορείς του κλάδου να διασφαλίσουν ότι, για συγκεκριμένες ανάγκες της εκάστοτε περίπτωσης των ευάλωτων αυτών ασθενών, οι διατροφικές ενδείξεις που οι φορείς αυτοί επιθυμούν να αναγράφονται στο εμπρόσθιο μέρος της συσκευασίας συνιστούν πράγματι, από ιατρικής άποψης, ουσιώδεις πληροφορίες ή, με άλλα λόγια, πιο σημαντικές από άλλες πληροφορίες; Φρονώ ότι οι σκοποί του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 δεν προσφέρονται για τέτοια περιπτωσιολογική προσέγγιση η οποία, αναμφίβολα, δεν καθιστά δυνατή την κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου στον τομέα αυτόν και, κυρίως, τη διασφάλιση της προστασίας των ευάλωτων καταναλωτών.

διαταραχή ή παθολογική κατάσταση για τη διατροφική διαχείριση των οποίων προορίζεται το προϊόν, με την ηλικία των ασθενών και με τον τόπο στον οποίο θα λαμβάνουν την υγειονομική περίθαλψη καθώς και με την προβλεπόμενη χρήση του εν λόγω προϊόντος [43].

65. Επομένως, η ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 υπό την έννοια ότι επιτρέπει να αναγράφονται η ενεργειακή αξία του προϊόντος και η ποσότητα των διαφόρων θρεπτικών ουσιών σε σημείο διαφορετικό από τη διατροφική δήλωση και να συνιστούν πρόσθετη περιγραφή των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών των τροφίμων που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς δεν καθιστά δυνατή την επίτευξη του σκοπού του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 σχετικά με το υψηλό επίπεδο προστασίας των ευάλωτων καταναλωτών. Συγκεκριμένα, ο σκοπός αυτός απαιτεί, κατά τη γνώμη μου, οι επαγγελματίες του τομέα υγείας που μετέχουν στην ιατρική επίβλεψη της χρήσης των τροφίμων αυτών και οι ευάλωτοι καταναλωτές να μπορούν να προβούν σε συνειδητή επιλογή βάσει του συνόλου των διατροφικών πληροφοριών.

66. Εν κατακλείδι, φρονώ ότι από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 έχει την έννοια ότι οι επίμαχες ενδείξεις δεν μπορούν να συνιστούν την πρόσθετη περιγραφή των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών του προϊόντος κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

67. Δεδομένου ότι το ερώτημα αυτό υποβλήθηκε για την περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, εάν το Δικαστήριο ερμηνεύσει το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128 υπό την έννοια που προτείνω στο σημείο 66 των παρουσών προτάσεων, παρέλκει η απάντηση στο συγκεκριμένο προδικαστικό ερώτημα.

68. Εν πάση περιπτώσει, υπενθυμίζεται ότι, προκειμένου να μην καταστεί κενή περιεχομένου η απαγόρευση που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2016/128, οι επίμαχες ενδείξεις δεν μπορούν να εξαιρεθούν από την απαγόρευση αυτή απλώς και μόνον λόγω της μορφής με την οποία εκφράζονται. Συγκεκριμένα, η μορφή έκφρασης αυτή ουδόλως μεταβάλλει το περιεχόμενο, το οποίο εξακολουθεί να αποτελεί, κατά τη γνώμη μου, το μόνο κρίσιμο κριτήριο για την εφαρμογή της απαγόρευσης αυτής [44].

Πρόταση

69. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Högsta förvaltningsdomstolen (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Σουηδία) ως εξής:

Το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο ζ′, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2016/128 της Επιτροπής, της 25ης Σεπτεμβρίου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις ειδικές απαιτήσεις ως προς τη σύνθεση και τις πληροφορίες για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς,

[43] Βλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2023, Kwizda Pharma (C-760/21, EU:C:2023:143, σκέψη 77).

[44] Βλ. σημεία 33 έως 42, 56 και 57 των παρουσών προτάσεων.

έχει την έννοια ότι:

οι πληροφορίες σχετικά με την ενεργειακή αξία του προϊόντος και την ποσότητα των διαφόρων θρεπτικών ουσιών που αναγράφονται σε σημείο διαφορετικό από τη διατροφική δήλωση δεν μπορούν να συνιστούν πρόσθετη περιγραφή των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών του προϊόντος.